

Studie SYRI / výzkumná skupina 4
Socioekonomické nerovnosti

KOŘENY ÚSPĚCHU: JAK RODINNÉ A REZIDENČNÍ PODMÍNKY V DĚTSTVÍ FORMUJÍ ŠANCE NA VZDĚLÁNÍ

Josef Bernard

září 2025

WWW.SYRI.CZ

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI

Akademie věd
České republiky

Studie SYRI / výzkumná skupina 4
Socioekonomické nerovnosti

KOŘENY ÚSPĚCHU: JAK RODINNÉ A REZIDENČNÍ PODMÍNKY V DĚTSTVÍ FORMUJÍ ŠANCE NA VZDĚLÁNÍ

Josef Bernard

afiliace:
Sociologický ústav Akademie věd ČR

září 2025

WWW.SYRI.CZ

Tato práce vznikla v rámci projektu NPO „Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik“ č. LX22NPO5101, financovaného Evropskou unií – Next Generation EU (MŠMT, NPO: EXCELES).

V této publikaci byla využita data, která byla získána prostřednictvím datových služeb projektu Czech Social Science Data Archive / European Social Survey – Czech Republic (CSDA/ESS-CZ). Projekt výzkumné infrastruktury CSDA/ESS-CZ podporuje MŠMT v rámci grantu č. LM2023046.

Základní zjištění

- ▶ Rodinné zdroje (vzdělání rodičů, jejich kulturní kapitál a partnerská stabilita) mají v Česku zásadní vliv na pravděpodobnost dosažení vysokoškolského vzdělání dětí. Vliv těchto zdrojů nelze vzdělávacím systémem zcela eliminovat, ale je důležité klást důraz na mechanismy podpory dětí z méně dobře vybaveného prostředí a zároveň redukovat množství situací, které tyto děti znevýhodňují.
- ▶ V generaci procházející vzdělávacím systémem v posledních třiceti letech je dosahování vysokoškolského vzdělání výrazně genderově nerovné ve prospěch žen. Je důležité zkoumat příčiny zaostávání mladých mužů v celkově dosaženém stupni vzdělání.
- ▶ Šanci na dosažení vysokoškolského vzdělání ovlivňuje místo bydliště v dětství. Dětství strávené ve více vzdělané lokalitě je samo o sobě, nezávisle na rodině původu, vzdělanostním bonusem a zvyšuje šanci na dosažení vysokoškolského vzdělání. Vliv na vzdělanostní úspěšnost mají ovšem i sociokulturní faktory. Bydlení v lokalitách vyznačujících se stabilnějším rodinným prostředím má silný pozitivní efekt na šanci dosáhnout vysokoškolského vzdělání.
- ▶ Naopak míra nezaměstnanosti a chudoby v rezidenční lokalitě nepředstavuje přímou bariéru pro dosahování vysokoškolského vzdělání. Pokud obyvatelé lokalit se zvýšenou mírou nezaměstnanosti vyrůstají v rodinách s běžnými rodinnými zdroji, jejich šance na získání vysokoškolského titulu nejsou nijak redukovány.

Úvod

Tato studie ukazuje na některé zdroje vzdělanostních nerovností v současném Česku. Nejprve upozorňuje na zásadní vliv **rodinného zázemí a z něj vyplývajících zdrojů**. Tyto zdroje nejsou dány jen **vzděláním rodičů** (i když se jedná o faktor zásadního významu), ale mají také subtilnější povahu, kterou lze popsat jako **kulturní zdroje rodiny**, nebo její **partnerskou stabilitu**. Zkoumám, jak tyto zdroje v posledních desetiletích ovlivňovaly šanci na dosažení vysokoškolského vzdělání a docházím k závěru, že rodinný kontext diferencuje mezi dosaženým vzděláním velmi silně. V další části studie analyzuji souběžný význam širšího geografického kontextu. Ukazují, že vzdělávací dráhu ovlivňují i nerovnoměrně rozložené **rezidenční zdroje**. Jedná se o vlastnosti rezidenčního prostředí, které usnadňují nebo naopak komplikují vzdělávací dráhy dětí. Takových zdrojů může být celá řada – od dostupnosti škol v místě bydliště a jejich kvalit, přes nabídku volnočasových aktivit pro děti, až po kulturní klima v lokálních komunitách, místní tradice a převládající postoje. V této studii se zaměřuji na tři rezidenční zdroje. Jednak na **celkovou vzdělanost obyvatel** v místě bydliště, která diferencuje mezi oblastmi, ve kterých je běžné setkávat se s lidmi s vyšším vzděláním, od oblastí, kde je vysoké vzdělání spíše výjimečné. Za druhé sleduji kulturně-hodnotový kontext jednotlivých lokalit vyjádřený **podílem neúplných rodin**. Takový indikátor odlišuje oblasti se spíše stabilním rodinným prostředím a konzervativnějším pojetím rodin od oblastí s nižší stabilitou rodinného života. Třetím zdrojem,

respektive v tomto případě spíše bariérou, je **míra nezaměstnanosti**, která úzce souvisí s chudobou a sociálním vyloučením. Chudoba má v Česku velmi nerovnoměrné regionální rozložení a její míra se mezi různými částmi republiky liší i několikanásobně. Ve studii testuji, jestli život v oblastech s vyšší koncentrací chudoby snižuje šanci na dosažení vysokoškolského vzdělání.

Společenský význam

Společným poznatkem mnoha výzkumů o českém vzdělávacím systému (Matějů a kol. 2010; Simonová a Soukup 2015; Prokop a kol. 2021) je zjištění, že mladí lidé v Česku nemají rovné šance na vzdělání. Bariéry jsou zakořeněny hluboko ve struktuře vzdělávací soustavy, ale také v odlišné výbavě a aspiracích, které si děti a mladí lidé přinášejí ze svých rodin. Ti, kteří si z domova nesou do školy bonus v podobě rodičovské podpory, podnětného prostředí a motivujících aspirací, zpravidla procházejí školním systémem snáze a dorazí v něm dále než jejich vrstevníci, kteří podobně bohatě vybaveni nejsou. Výzkumníci, politici i praktici vzdělávacích institucí věnují velkou pozornost snaze, jak uzpůsobit vzdělávací systém tomu, aby zděděné nerovnosti snížil a poskytl solidní šanci na vzdělání i dětem z méně podnětného a motivovaného prostředí (Demeuse a kol. 2012). Kolem této ústřední otázky se točí debaty o inkluzi ve vzdělávání, o roli osmiletých gymnázií a diferenciaci dětí do různých vzdělávacích proudů, o významu a správném rozsahu odborných a všeobecných vzdělávacích programů, ale také o množství studijních míst na vysokých školách a financování vysokoškolského studia.

Tyto diskuse mají bezpochyby zásadní význam pro kvalitu vzdělávání v Česku, i pro společenskou soudržnost a spravedlnost. V jejich stínu by ovšem neměl zanikat výzkum dalších faktorů, které ovlivňují úspěch ve vzdělání, formují vzdělávací dráhy a vytvářejí nerovné vzdělanostní příležitosti. K důležité skupině takových faktorů patří geografické činitele a odlišná rezidenční prostředí. Geografický prostor je důležitým projektorem sociálních nerovností. Majetek, moc i vzdělání se koncentrují na určitých místech a ve vybraných regionech. Paralelně s tím vznikají prostorové shluky chudoby, stagnace a sociálního vyloučení. Bylo by překvapivé, kdyby se podobné prostorové nerovnosti nepromítaly také do vzdělanostních šancí. Prostorová polarizace představuje sama o sobě důležité téma veřejných politik. Rozevírání nůžek mezi prosperujícími a zaostávajícími regiony může zesilovat pocity nespravedlnosti, marginalizace a sociálního vyloučení. Pokud zároveň posiluje vzdělávací nerovnosti, má tendenci přenášet se do dalších generací. Výzkum prostorových faktorů vzdělanostních nerovností tedy patří k důležitým oblastem vzdělávací i regionální politiky.

Metody

Analýza je založena na datech šesté vlny Českého panelového šetření domácností z let 2023/2024 (Röschová a kol. 2024). Šetření je reprezentativní pro českou populaci, obsahuje data o 9341 jedincích z 3297 domácností. 4451 respondentů vyplnilo individuální

dotazník. Z nich zařazují do výpočtu osoby narozené po roce 1975, kterým bylo zároveň v době sběru dat více než 26 let. Vyřazují jedince, kteří neuvedli do dotazníku informaci o místě bydliště, ve kterém vyrůstali. Celkově tak pracují se souborem 1656 osob. Jedná se o generaci narozenou v letech 1975-1997, která prodělala rozhodování o volbě vysoké školy již v postkomunistickém období, a v době konání šetření naprostá většina z ní dokončila svou vzdělávací dráhu. Soubor dat z dotazníkového šetření doplňují o charakteristiky místa bydliště v dětství, převzaté ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001, což pro většinu respondentů odpovídá době dětství a dospívání. Místo bydliště je v analýze určeno pomocí 1419 mikroregionálních jednotek tvořených malými shluky obcí (viz Bernard a Šimon 2017).

Pomocí modelu logistické regrese analyzují vliv rodinných a rezidenčních zdrojů na úspěšné dosažení vysokoškolského vzdělání. Mezi rodinné zdroje řadí vzdělání rodičů (třístupňová škála určující vzdělání toho rodiče, který dosáhl vyššího vzdělání); odhad počtu knih v domácnosti v době, kdy bylo respondentovi 14 let (třístupňová proměnná: do 20, do 200, nad 200); informaci, zda respondent do 16 let žil s oběma biologickými rodiči. Rezidenční zdroje reprezentuje proměnná indikující podíl osob s vysokoškolským vzděláním, podíl neúplných rodin, a míra nezaměstnanosti v místě bydliště respondenta v dětství. Všechny tyto proměnné konstruuji z dat Sčítání lidu, domů a bytů 2001.

Výsledky prezentuji formou marginálních pravděpodobností dosažení vysokoškolského vzdělání, které ukazují efekt jednotlivých nezávislých proměnných očištěný od dalších vlivů.

Výsledky

Rodinné zdroje

Klíčovým rodinným zdrojem, který ve zkoumané generaci zásadně ovlivňoval šanci na úspěšné dosažení vysokoškolského vzdělání, je vzdělání rodičů. To není překvapivé a jedná se o mnohokrát doložený fakt. Mladí lidé z rodiny, kde alespoň jeden z rodičů dosáhl vysokoškolského vzdělání, měli více než osminásobnou šanci na dosažení vysokoškolského vzdělání oproti svým vrstevníkům z rodin, kde ani jeden z rodičů neměl maturitu.

Velmi silný vliv má rovněž kulturní kapitál rodiny, který v analýze zhruba indikují odhadem množství knih, které domácnost vlastnila v respondentově dětství. Lidé, kteří vyrůstali v rodinách s méně než dvaceti knihami, měli šestkrát nižší šanci na vystudování vysoké školy než ti, kteří měli doma více než 200 knih. Přitom se nejedná o skrytý efekt vzdělání rodičů, protože analýza ukazuje pouze čisté efekty jednotlivých proměnných při kontrole na vliv ostatních nezávislých faktorů.

O něco slabší, stále však výrazný vliv má rovněž stabilita rodinného uspořádání. Lidé vyrůstající v rodinách s oběma svými biologickými rodiči měli zhruba dvojnásobnou šanci na dosažení vysokoškolského titulu oproti ostatním.

Marginální efekty jednotlivých rodinných zdrojů shrnuje tabulka 1. Doplňuje rovněž vliv pohlaví. Ve sledované generaci je vliv pohlaví nezanedbatelný. Ženy absolvovaly

vysokoškolské studium výrazně častěji než muži. Měly zhruba dvaapůlkrát vyšší šanci na získání vysokoškolského vzdělání.

Tabulka 1: Marginální pravděpodobnosti získání vysokoškolského vzdělání v generaci narozené po roce 1975.

Pohlaví	
Muž	17,5 %
Žena	30,8 %
Vzdělání rodičů	
oba bez maturity	9,9 %
maximálně jeden s maturitou	26,7 %
alespoň jeden s vysokou školou	43,0 %
Počet knih v dětství	
do 20	9,4 %
do 200	23,1 %
nad 200	33,3 %
Žil v dětství s oběma biologickými rodiči	
Ano	26,5 %
Ne	17,6 %

Zdroj: České panelové šetření domácností.

Polarizace nerovností kvůli kumulaci efektů rodinných zdrojů

Jednotlivé efekty rodinných zdrojů se sčítají, což vede k výraznému nárůstu nerovností. Míru odlišností lze ilustrovat při srovnání dvou extrémních kategorií. Žena z rodiny s vysokoškolským vzděláním, vybavené rozsáhlejší knihovnou, žijící jako dítě s oběma rodiči, měla ve zkoumaném období cca 71 % šanci, že vystuduje vysokou školu. Naproti tomu muž z rodiny s nízkým vzděláním, kde ani jeden rodič nedosáhl maturity, s minimem knih, žijící v dětství jen s jedním biologickým rodičem, měl šanci na studium jen zhruba 1 %. Jedná se o zásadní rozdíl a ilustraci toho, jak málo vzdělávací systém kompenzuje nerovnosti v rodinných zdrojích.

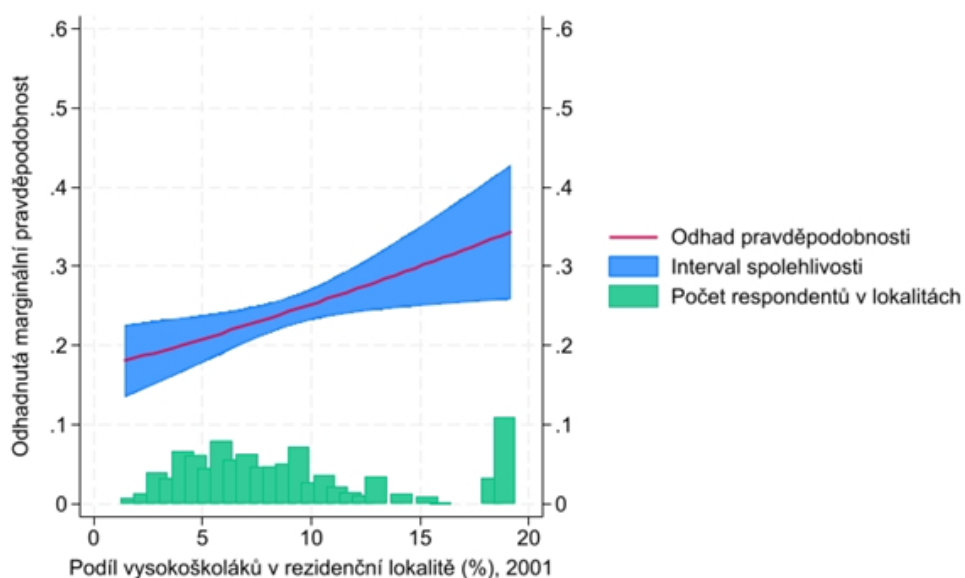
Rezidenční zdroje

Efekty rezidenčních zdrojů doplňují vlivy vznikající na základě rodinného zázemí a přidávají další aspekt do mozaiky nerovných šancí na získání vysokoškolského vzdělání.

Prvním uvažovaným zdrojem je vzdělanost rezidenčního prostředí, ve kterém respondenti vyrůstali. Měřím ji podílem vysokoškoláků v lokalitě v roce 2001, tedy v době, kdy zkoumané generaci lidí narozených po roce 1975 bylo cca od pěti do 26 let.

Míra vzdělanosti lokality má výrazně menší efekt než vzdělání rodičů, ale její vliv rozhodně není zanedbatelný. Obrázek 1 znázorňuje, jak se mění šance na získání vysokoškolského

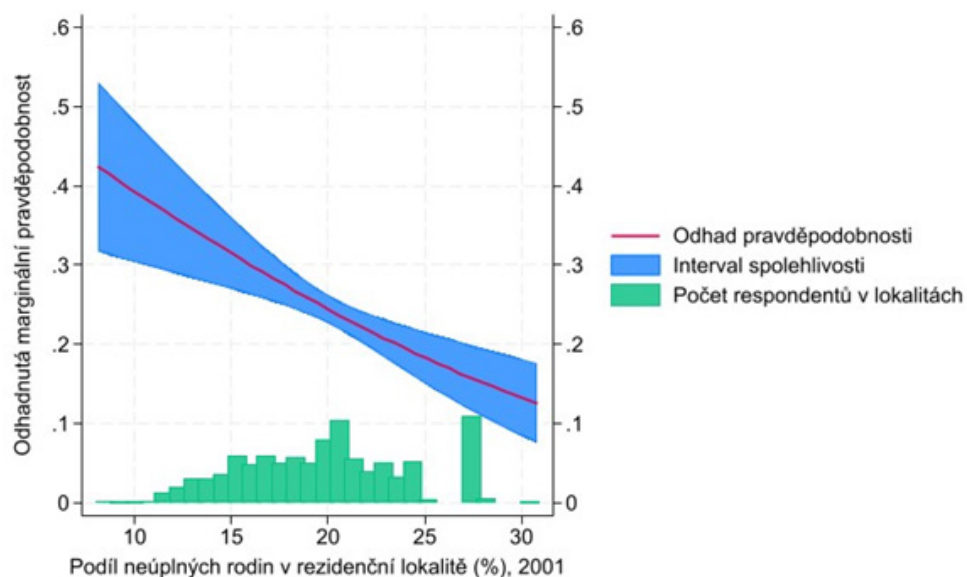
vzdělání s rostoucí vzdělaností místa, kde člověk vyrůstal. Rozdíl bydlení v lokalitách s nejmenší vzdělaností oproti lokalitám s velkým podílem vysokoškoláků činí cca 15 procentních bodů pravděpodobnosti, že respondent sám vystuduje vysokou školu.

Obrázek 1: Marginální pravděpodobnost vystudování vysoké školy podle vzdělanosti rezidenční lokality v dětství

Zdroj: České panelové šetření domácností, SLDB 2001

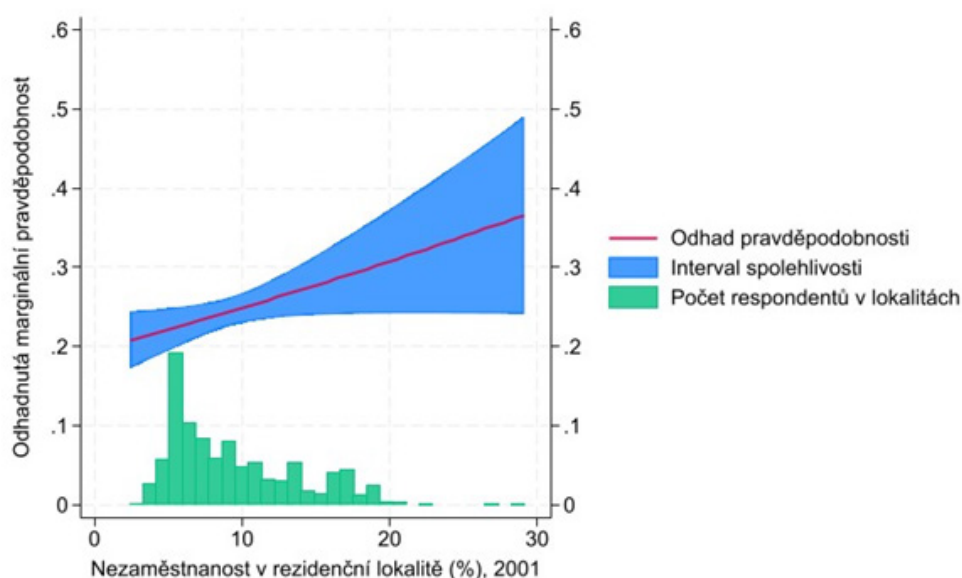
Stabilita rodin v lokalitě je dalším zřetelným rezidenčním faktorem ovlivňujícím šanci na studium vysoké školy. Respondenti vyrůstající v lokalitách s nižším podílem neúplných rodin měli větší šanci na studium než respondenti z lokalit s méně stabilním rodinným prostředím, bez ohledu na jejich osobní rodinnou situaci. Vliv rodinné stability je ve skutečnosti ještě silnějším prediktorem než míra vzdělanosti. Dětství v rezidenčním prostředí se stabilními rodinami vede k nárůstu pravděpodobnosti dosažení vysokoškolského vzdělání o více než 25 procentních bodů ve srovnání s prostředím s vysokým množstvím neúplných rodin (Obrázek 2).

Obrázek 2: Marginální pravděpodobnost vystudování vysoké školy podle rodinné stability rezidenční lokality v dětství

Zdroj: České panelové šetření domácností, SLDB 2001

Třetím zkoumaným rezidenčním faktorem byla míra nezaměstnanosti, která v českých podmínkách dobře reprezentuje jeden z indikátorů chudoby. Oproti předpokladu, že nezaměstnanost představuje jednu z rezidenčních bariér studia, se v modelu ukázalo, že vliv nezaměstnanosti je ve skutečnosti slabý a pohybuje se na hraně statistické významnosti. Pokud ho přesto bereme v úvahu, zjišťujeme, že je dokonce mírně pozitivní. Lidé vyrůstající v oblastech s vyšší nezaměstnaností měli podle modelu – a v rozporu s předpokladem – mírně nadprůměrnou šanci vystudovat vysokou školu. To platí samozřejmě jenom v případě, že porovnáváme pouze respondenty pocházející ze srovnatelných rodinných poměrů. Odhad marginální pravděpodobnosti podle míry nezaměstnanosti v lokalitě ilustruje obrázek 3.

Obrázek 3: Marginální pravděpodobnost vystudování vysoké školy podle míry nezaměstnanosti v rezidenční lokalitě v dětství

Zdroj: České panelové šetření domácností, SLDB 2001

Ilustrace síly rezidenčních efektů

Jak jsem již uváděl výše, model odhaduje, že žena s maximálními rodinnými zdroji měla cca 71 % pravděpodobnost absolvovat vysokou školu. Pokud by tato žena bydlela v místě se stabilním rodinným prostředím, a zároveň s relativně vysokou vzdělaností, její šance na studium dále roste. Příkladem takového místa je Žďár nad Sázavou (podíl neúplných rodin v roce 2001 cca 15 %, podíl vysokoškoláků cca 10 %). V případě Žďáru dosáhne pravděpodobnost studia vysoké školy u ženy z našeho příkladu 78 %. Pokud by ovšem vyrůstala například v Ostrově na Karlovarsku, s vysokým podílem neúplných rodin a nízkou vzdělaností, pravděpodobnost studia klesá na cca 59 %. Síla rezidenčních vlivů tak sice zdaleka nedosahuje stejně vysokých hodnot, jaké mají rodinné zdroje, přesto se však jedná o nezanedbatelné efekty, které spolurozhodují o vzdělanostních drahách mladých lidí.

Závěry

Závěry studie potvrzují zásadní vliv rodinných zdrojů na vzdělávací dráhy v Česku, konkrétně na dosažení vysokoškolského studia. V generaci, která se rozhodovala o vstupu na vysokou školu až v postkomunistickém období, diferencovaly rodičovské zdroje vzdělávací dráhu velice silně. Tyto zdroje není možné vzdělávacím systémem zcela eliminovat. Jiné odborné studie dokládají, že se silně promítají do školních výkonů dětí i do jejich ambicí (Novosák a kol. 2023). Je ovšem důležité klást důraz na mechanismy podpory dětí z méně dobře vybaveného prostředí a zároveň redukovat množství situací, které děti z méně podnětného prostředí znevýhodňují – mezi takové situace patří například raná selekce na osmiletá gymnázia (Straková a Greger 2013).

Zároveň studie upozorňuje na výraznou genderovou nerovnost v dosahování vysokoškolského studia. Ženy mají více než dvojnásobné šance vystudovat vysokou školu oproti mužům vybaveným stejnými rodinnými zdroji. Je důležité sledovat příčiny relativního neúspěchu chlapců oproti děvčatům v průběhu celé vzdělávací dráhy (Matějů a Smith 2014), které vedou k zaostávání mladých mužů v celkově dosaženém stupni vzdělání.

Především ale tato studie poukazuje na dosud přehlížené geografické efekty ovlivňující pravděpodobnost dosažení vysokoškolského vzdělání. Otevírá tak perspektivu pro výzkum rezidenčních vzdělávacích zdrojů. Ty mohou představovat důležitý kontext vzdělávací dráhy a působit na děti i na jejich rodiče. O mechanismech těchto efektů víme velmi málo.

Výsledky ukazují, že dětství strávené ve více vzdělané lokalitě je samo o sobě vzdělanostním bonusem a zvyšuje šanci na dosažení vysokoškolského vzdělání. Můžeme jen spekulovat o tom, proč tomu tak je. Jedním z možných vysvětlení je takzvaný efekt sousedů. Pravidelné setkávání s lidmi s vyšším vzděláním může zvyšovat vzdělanostní ambice dětí i rodičů. Vzdělanost v místě bydliště se navíc zřejmě odráží v sociální skladbě spolužáků, se kterými děti chodí do školy. Sociálně-ekonomické složení žáků školy má prokazatelný vliv na výsledky vzdělávání a na studijní ambice (Greger a kol. 2022; PAQ 2021). Vyšší vzdělanost je ale zároveň typická pro velká města, která se vyznačují většími možnostmi výběru školy nebo snazší dostupností univerzit. I tyto efekty mohou mít pozitivní vliv na pravděpodobnost úspěšného studia. Alternativním vysvětlením je, že rodiny žijící ve vzdělaných lokalitách disponují nějakými dalšími vnitřními zdroji, které jsme nezahrnuli do analýzy. Ve statistické analýze se tento jev nazývá nepozorovanou heterogenitou. Takovým potenciálním zdrojem mohou být například vyšší finanční možnosti rodin ze vzdělanějších regionů, nebo jejich sociální kapitál.

Naopak zvýšená míra nezaměstnanosti v rezidenční lokalitě není bariérou. To je dobrá zpráva pro regiony postižené nezaměstnaností a s ní spojenou chudobou. Sice v agregovaných statistikách vidíme, že tyto regiony mají jako celek podprůměrné výsledky vzdělávání (PAQ 2025), použitá data ale nepotvrzují přímý efekt chudoby regionu na schopnost dosáhnout vysokoškolského vzdělání. Děti s dostatečnými rodinnými zdroji nejsou v těchto regionech v možnosti dosáhnout vysokoškolské vzdělání měřitelně znevýhodněny.

Nejpřekvapivějším zjištěním je relativně silný vliv rodinné stability v rezidenční lokalitě. Vyšší míra stability rodin je typická spíše pro menší venkovské lokality a pro jihovýchodní část republiky. Data naznačují, že vyrůstání v takových místech zvyšuje pravděpodobnost studia na vysoké škole. Ostatně i analýzy České školní inspekce promítnuté do prostoru naznačují podobný obrázek, podle kterého některé moravské regiony dosahují překvapivě vysokých hodnot (Macková a kol. 2025). O mechanismech tohoto efektu můžeme prozatím rovněž jen spekulovat. Je možné, že vyšší rodinná stabilita indikuje sociokulturní odlišnosti a označuje konzervativnější lokality s větším významem rodinných hodnot. Takové prostředí může stimulovat rodiče k silnější podpoře dětí ve vzdělávání, může zvyšovat rodičovské ambice a vést k tomu, že děti se rodičovským ambicím snáze podřizují. Může se jednat též o vliv zvýšené neformální sociální kontroly v konzervativnějších lokalitách. V každém případě se jedná o zřetelný efekt, který by si zasloužil další prozkoumání.

Literatura

Bernard, J., & Šimon, M. (2017). Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech. *Czech Sociological Review*, 53(1).

Demeuse, M., Frandji, D., Greger, D., & Rochex, J. (Eds.). (2012). *Educational policies and inequalities in Europe*. Springer.

Greger, D. a kol. (2022). Metodika k monitorování a vyhodnocování spravedlivosti vzdělávacího systému v ČR. Česká školní inspekce.

Macková a kol. (2025) České školství v mapách II: Prostorová analýza podmínek, průběhu a výsledků předškolního, základního a středního vzdělávání. Česká školní inspekce.

Matějů, P., & Smith, M. L. (2015). Are boys that bad? Gender gaps in measured skills, grades and aspirations in Czech elementary schools. *British Journal of Sociology of Education*, 36(6), 871-895.

Matějů, P., Straková, J., Veselý, A., & Basl, J. (2010). *Nerovnosti ve vzdělávání: Od měření k řešení*. Sociologické nakladatelství (SLON).

Novosák, J., Novosáková, J., Suchomel, P., Zatloukal, T., & Kovář, K. (2023). *Výsledky vzdělávání žáků 9. ročníku základních škol ve vybraných předmětech ve školním roce 2022/2023: tematická zpráva*. Česká školní inspekce.

Prokop a kol. (2021). Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity. PAQ, dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/nerovnosti-vzdelani-neefektivita/>

PAQ (2025). Mapa vzdělávání. Dostupné z: <https://mapavzdelavani.cz/vzdelavaci-vysledky>

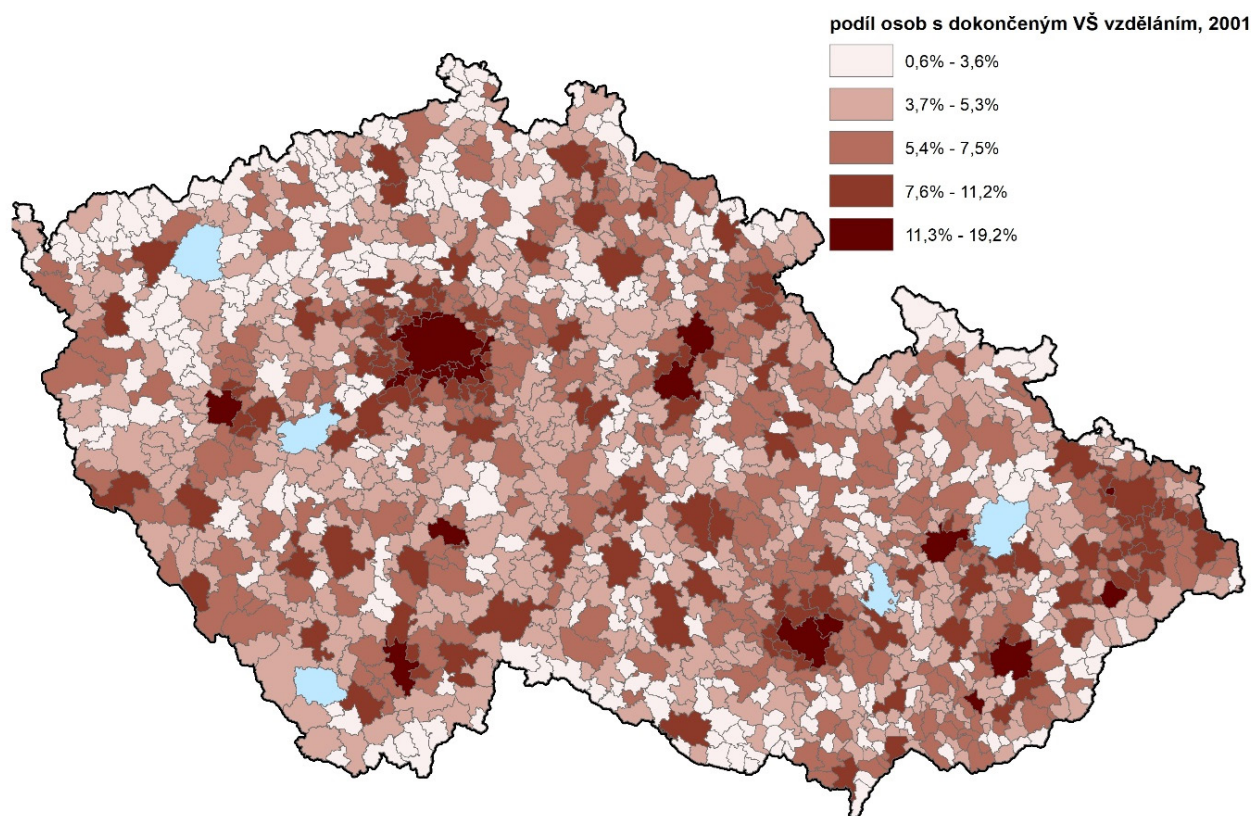
Röschová, Michaela; Klusáček, Jan; Prokeš, Michaela; Slavík, Lukáš; Bernard, Josef; Vávra, Jan; Hrbková, Lenka; Prokschová, Daniela; Guasti, Petra; Koščík, Michal; Straková, Jana; Bičáková, Alena; Kalíšková, Klára; Dudová, Radka; Guzi, Martin; Hamplová, Dana; Sukhotskaya, Aliona, 2024, „České panelové šetření domácností, 6. vlna (2023–2024) – hlavní soubor“, <https://doi.org/10.14473/CSDA/FUER5D>, CSDA, V2

Simonová, N., & Soukup, P. (2015). Impact of primary and secondary social origin factors on the transition to university in the Czech Republic. *British Journal of Sociology of Education*, 36(5), 707-728.

Straková, J., & Greger, D. (2018). Faktory ovlivňující přechod žáků 5. ročníků na osmileté gymnázium. *Orbis scholae*, 7(3), 73-85.

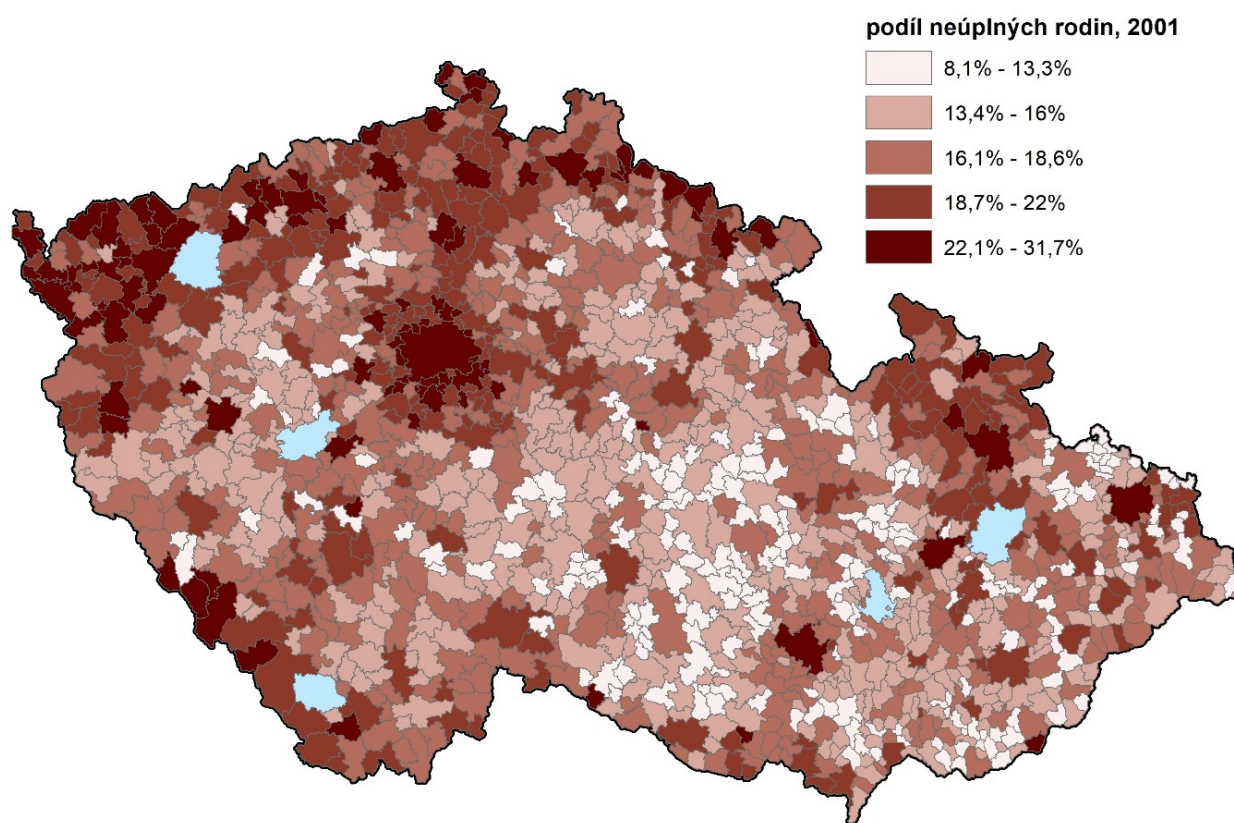
Příloha – prostorové rozložení rezidenčních zdrojů

Obrázek 4: Osoby s dokončeným vysokoškolským vzděláním, 2001

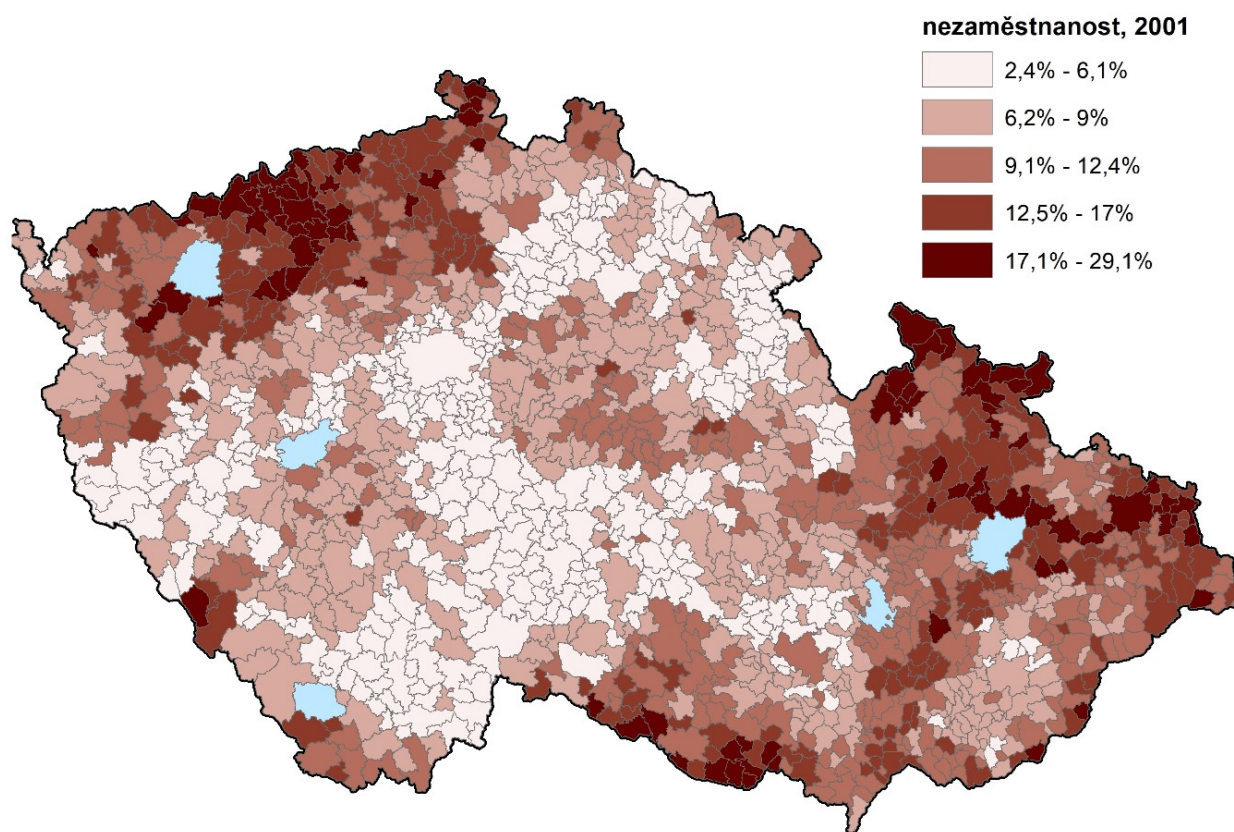
Zdroj: SLDB 2001

Obrázek 5: Podíl neúplných rodin, 2001

Zdroj: SLDB 2001

Obrázek 6: Nezaměstnanost, 2001

Zdroj: SLDB 2001